

TOPLUM ve İNANÇ HARİTASI: ABD PORTLAND ŞEHİRİ ÖRNEĞİ**Duygu TURAN***Visiting Scholar, University of Southern Maine, duyguturan@maine.edu**Received: 05.06.2016**Accepted: 09.02.2017***ÖZ**

Tarihten günümüze insan haklarının hem hukuksal alanda güvence altına alınması hem de demokratik rejimlerin çoğalması, toplum üzerinde inanç özgürlüğü sonucunu doğurmuştur. İnanç özgürlüğünün toplum üzerindeki etkisi ise; toplumun homojen bir inanç yapısından, inanç çeşitliliği olan bir toplum yapısına imkân sağlamasıdır. Bu çalışmada, ABD'nin Maine Eyaleti Portland şehri sakinlerinin inanç yapısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun tespitinde öncelikle şehirde yer alan tüm ibadethanelerin listesi çıkarılmıştır. Her ibadethanenin resmi görevlileri ile görüşülerek mezhepsel âdiyetleri tespit edilmiş ve ibadethaneler ayrıntılı bir şekilde sınıflandırılmıştır. Çalışmanın devamında Maine eyaletinin Portland şehrinde tek soruluk ("Dininiz Nedir?") anketi yapılmıştır. Anketin cevapları ve ibadethanelerin sınıflandırılması sonucu yapılan analiz, ABD, Maine Eyaleti Portland şehrinde toplumun inançları üzerine doğrudan fikir vermektedir. Buna göre; Portland/ME şehri çeşitli inançlara ev sahipliği yapan bir kenttir. Bu özelliği ile Portland, ülkemizde İstanbul'a, Hatay'a benzemektedir. İnanç çeşitliliği ve ibadethaneler bakımından zengin olan Portland'da dikkat çekici olan husus; bu özelliğini tarihten bir miras olarak değil, son 20-30 yılda kazanmasıdır. ABD'ye özellikle müslüman ülkelerden gelen mülteci, sığınmacı ve göçmen sayısı ile toplumdaki inanç çeşitliliği artmıştır. İnanç özgürlüğünün toplumsal olarak yaşanabildiği örnek şehirlerinden biri olan Portland'da inanç haritası da bu göç hareketi ile değişmiştir denilebilir.

Anahtar Kelimeler: İbadethane, inanç, Portland/Maine, inanç çeşitliliği, inanç haritası.

COMMUNITY AND BELIEF MAP: SAMPLE OF CITY OF PORTLAND, USA**ABSTRACT**

From past to present, the protection of human rights in legal terms and the increase of democratic regimes paved the way for freedom of belief on society. The effect of freedom of belief on society that has been seen, provides opportunity from a homogenous belief structure of society to a society structure with belief diversity in this study, the aim is to determine the belief structure of Portland citizens in USA. For this purpose, at first, a list of all sanctuaries in the city was prepared. Denominational belongings were determined and sanctuaries were classified in details by negotiating with official staffs of each sanctuary. In the later parts of the study, single-question ("What is your religion") survey has been made in Portland City of Maine State. The analysis has been made as a result of answers and classification of sanctuaries, gives idea about beliefs of the society in USA Maine State, Portland City directly. Therefore; Portland/ME city is a province which is home to various beliefs. With this feature, Portland is similar to Istanbul and Hatay in our country. A remarkable point of Portland which is rich in terms of variety of beliefs and sanctuaries is that the city gained this feature for the last 20-30 years, not as a heritage from past. Refugees, asylum-seekers and immigrants coming to USA especially from Islamic countries increased the variety of beliefs in the society. In Portland, an example city where freedom of belief can be lived in a social way, belief map can be said to have changed with this immigration movement. House of worship, Faith, Portland/ME, Kind of belief

Keywords: House of worship, faith, Portland/Maine, kind of belief, belief map.

GİRİŞ

İnanç Kavramı

İnanç, bireysel ve toplumsal yaşamımızda oldukça etkindir ve bireylerin kendi iç dünyalarındaki ve sosyal yaşantılarındaki dengeleri kurmada oldukça önemli bir işleve sahiptir. (Karacoşkun, 2004: 25) Kelimenin yalın anlamıyla inanç bir sonuç belirtmektedir, düşünsel yargıdır. Birşeylerden emin olmayı ona güven duymayı içermektedir. (Temren, 1998:302)

Türk Dil Kurumu'na göre de inanç; bir düşünceye gönülden bağlılıktır. (www.tdk.gov.tr,2016) Gündelik yaşamdaki kullanım itibariyle de inanç; birine inandığımızı, inanç duyduğumuzu söylediğimizde, daha çok onun davranışlarında istikrarlı ve güvenilir olduğundan emin olmayı ifade eder. (Karacoşkun,2004:26) Toplumda hâkim olan inanç sonucunda toplumun örf ve âdeti, ibadethâneleri, resmi tatilleri hakim olan inanca göre şekillenebilir. Bir toplumda inanç çeşitliliğinin tesbiti ancak bireylerin ikrarı ile yapılabilir.

Mehmet Doğan'a göre; Gündelik yaşamdaki inanç, toplum hayatını ve gündelik yaşamı tek tek bireylerin davranışlarıyla ve zaman zaman organize edilmiş grup davranışlarıyla düzenleyen etkin bir sosyal yaptırım mekânizması olmaktadır. İnanç, toplum ve şehir tarihin her döneminde, dünyanın her yerinde karşılıklı birbirini etkilemiştir denilebilir. Bazen inanç bir şehrin yeniden inşa olmasında temel faktör olmuşken¹, bazen de inançlar toplum ve yöreye şehre göre şekillenmiştir. Bir toplumun yaşadığı inancı yaşadığı yöreye getirmesi, inancını yaşama güdüsü o kadar kuvvetlidir ki 715 yılında İstanbul Müslümanlar tarafından fethedilmesinden 738 yıl öncesinde, şehri kuşatmaya gelen Emevi orduları tarafından İstanbul'un ilk camisi yapılmıştır.² Burada belirtmek gerekir ki Emeviler İstanbul kuşatmasında başarısız olmuştur. Yapılan kuşatma, sefer, savaş adı ne olursa olsun caminin yapılmasına engel olmamıştır.

Bir toplumdaki inançlar peki nasıl tespit edilir? Anayasada devletin dininin belirtilmesi, şehrin mimarisi, ibadethanelerin çeşitliliği, toplumun kamusal alandaki ibadeti bize bu sorunun cevabını verir mi? Toplumdaki inanç çeşitliliğinin belirlenmesindeki birinci şart, her neye inanılırsa inanılsın, bu inanca karşı cezai bir yaptırım olmamasıdır. Bir inancı yaşamamanın, bir ibadetin gereğini yapmanın cezalandırıldığı bir düzende, inanç haritası konusunda yapılacak çalışmalar sağlıklı sonuçlar vermeyecektir. İnsanların hukuktan çekinmeden inançlarını ikrar edebilmesi, toplumdaki inançları tespit etmede birincil ve en sağlıklı yol olacaktır. Örneğin Türkiye'de nüfus cüzdanlarında yazan "din hanesine" herkesin istediği inancı yazdırma imkânı vardır. Hâl böyle iken nüfus cüzdanlarından elde edilen verilere göre "Türkiye'nin şu kadarı Müslümandır" demek sağlıklı bir sonuçtur. Fakat her toplumda insanların inançları kimliklerinde yazmamaktadır. Burada insanların sözlü ikrarları öncelik taşıırken buna imkân olmadığı durumlarda sembolik veriler bize dolaylı sonuçlar verecektir. Örneğin bir yerde

¹ Örneğin 1453 'den önce İstanbul Doğu Romanın merkezi olarak tam bir Ortodoks kentidir. Şehrin her yerinde Ortodoks kiliseleri varken, Ayasofya Kathedrali döneminin en büyük katedralidir. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Ayasofya>) İstanbul Osmanlı Devleti tarafından feth edildikten sonra ise Ayasofya, camiye çevrilmiş, şehrin her tarafı camiler ve minarelerle dolmuştur.

² Arap Cami, yapım: M.S. 715 Beyoğlu, İstanbul (https://tr.wikipedia.org/wiki/Arap_Camii)

³ Yeni çıkarılan çipli kimlik kartlarında, dini ibaresi görünmemektedir.

Ezan-I Şerif'in okunması orada Müslümanların olduğuna işaret ederken, Kiliselerin varlığı Hristiyanlığın varlığına işaret eder. Ya da Noel döneminin resmi tatil olduğu bir devlette, Hristiyan bir toplumdaki bahsedilmesi mümkünken, Ramazan ve Kurban bayramının resmi tatil olduğu bir devlette Müslüman bir toplumun varlığından bahsedilmesi mümkündür.

Portland Şehri

Portland Şehri, ABD'nin Maine Eyaleti'nin en büyük şehri olup Cumberland idari bölgesinin sınırları içerisindedir. (Isaacson, 1970: 201) Portland, Amerikan tarihinde ilk İngiliz göçlerinin olduğu New England bölgesinde yer almaktadır. Portland 1820'lerden günümüze New England bölgesinin önemli şehirlerinden biridir. (Tree, 1982: 50) Önceden Massachusettes Eyaleti'ne bağlı olan Portland, 15 Mart 1820 tarihinde Maine Eyaleti'nin Massahusettes'den ayrılmasından (www.americaslibrary.gov, 2016) sonra Maine Eyaleti sınırları içerisinde kalmıştır. 1820-1832 yılları arasında Portland şehri Maine Eyaleti'nin başkentliğini yapmıştır. (www.maineuide.com, 2016) Portland özellikle 90'lı yıllardan sonra bir çok Afrikalı, Uzak Doğulu ve Orta Doğulu mülteci, göçmen ve sığınmacıya ev sahipliği yapan bir şehir haline gelmiştir.

66 bin nüfusa (www.suburbanstats.org, 2016) sahip olan Portland, hem nüfus olarak fazla olmadığı hem de coğrafi olarak geniş bir alana yayılmadığı için gerek halk bilimi, gerek sosyolojik alanda saha araştırması için son derece uygun bir bölgedir.

Problem Durumu

İnanç haritası ile alakalı yapılan yerli ve yabancı literatür taraması sonucunda; bu konuda şehirlere yönelik müstakîl bir akademik çalışmanın olmadığı görülmektedir. Mevcut kaynaklar incelendiğinde gerek temaları gerek eser kapsamı bakımından din kavramı, İnançların tanımları, ibadetler, ibadethâneler gibi konuların incelendiği tespit edilmiştir. Ancak bu çalışmalar ele alındığında toplumdaki inançların çeşitliği, toplumda hâkim olan inanç ile ilgili veriler ansiklopedik bilgi dışına çıkmamıştır. Bir şehir ele alındığında, o şehrin inanç haritasında, şehrin inanç haritasının değişmesinden ve bu değişimin nedenlerinden bahsetmek mümkün müdür?

Bu çalışma ile Amerika Birleşik Devletleri, Maine eyaleti Portland şehrinde yaşayan toplumun inanç haritasını tespit edilmeye çalışılmıştır. İnanç haritası temalı bu çalışmanın bu alanda önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Problem Cümlesi

Amerika Birleşik Devletleri, Maine Eyaleti Portland şehrinde yaşayan insanlar hangi inançlara sahiplerdir ve bölgedeki inanç zenginliğinin nedenleri nelerdir?

Hipotez

Bir şehir ve bölgedeki ibadethanelerin çeşitliliği ve çokluğu o bölgedeki toplumun tek başına inanç yapısını belirlemez ve ve bir bölgedeki inanç zenginliğinin birden fazla nedenleri vardır.

YÖNTEM**Araştırma Modeli**

Makalede, araştırma yönteminin temelini nitel araştırma oluşturacaktır. Öncelikle araştırmanın konusu ile alakalı olan yazılı kaynaklar taranacak ve gerekli görülenler makalede kullanılacaktır. Bunun yanında ABD'nin Maine Eyaleti, Portland şehrinde bizzat araştırma konusu incelenilecek, görüşme, gözlem ve anket yöntemleri kullanılarak makalenin ilgili bölümleri oluşturulacaktır.

Evren ve Örneklem

Amerika Birleşik Devletleri, Maine Eyaleti Portland şehrinde anket uygulanan 200 kişi ve tüm ibadethaneler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem listesi aşağıdaki gibidir.

- Maine Eyaleti, Portland'daki İbadethaneler
- Maine Eyaleti, Portland'da yaşayan vatandaşlardan ankete katılan 200 kişi
- İbadethane yetkilileri, yerel yönetim yöneticileri ve eyalet üniversitesi akademisyenleri ile yapılan görüşmeler

Veri Toplama ve Çözümlemesi

Makale araştırması boyunca yapılan görüşmeler, uygulanacak olan anketler hipotezin çözümlenmesinde ana veriler olacaktır. İlgili anket tek sorudan oluşacaktır. Katılımcılara dinlerinin ne olduğu sorulacaktır. Görüşmelerde ise her inançtan din görevlileri, akademik personel, yerel yönetim temsilcisi, topluluk önderi gibi kişilerle inanç haritası ve inanç zenginliği üzerine fikirleri, yorumları alınacaktır. Araştırma sonucunda özellikle anketten elde edilen verilerin çözümlenmesi, istatistiksel olarak yorumlanacak ve yüzdelerle dilimlerle genelleme yoluna gidilecektir.

Kategorilerin Oluşturulması

- * ABD, Maine Eyaleti Portland'da yaşayan insanların inançları
- * ABD, Maine Eyaleti Portland'daki ibadethaneler,

Sınırlamalar**Kişi Bakımından Sınırlama**

Araştırmanın konusunu oluşturan hedef kitle, ABD, Maine Eyaleti Portland şehrinde yaşayanlardır.

Yer Bakımından Sınırlama

Araştırmanın konusu, ABD, Maine Eyaleti Portland şehri ile sınırlıdır.

BULGULAR**Portland şehrinde hangi ibadethâneler yer almaktadır?**

İbadethâne, sözlük anlamına göre tapınak olup, aynı inanişâ mensup insanların bir araya geldiği, cemaât olarak ibadet yaptığı ve sembolik olarak inancı temsil eden mimari yapılarıdır.

İbadethânelerin sayısı ile belirli bir inanca mensup insanların oranı arasında doğru orantı vardır. Örneğin çalışma kapsamında araştırmanın yapıldığı Portland şehrinde 64 adet kilise varken 3 adet de cami vardır. Bu oran gözlemlere göre Portland'daki Hristiyan ve Müslüman nüfusa göre de doğru orantılıdır. Dikkatten kaçınılması gereken husus ise ibadethânenin varlığı ya da yokluğu tek başına bize o bölge deki inanişâların tamamını göstermez. Bunun sebepleri şunlardır;

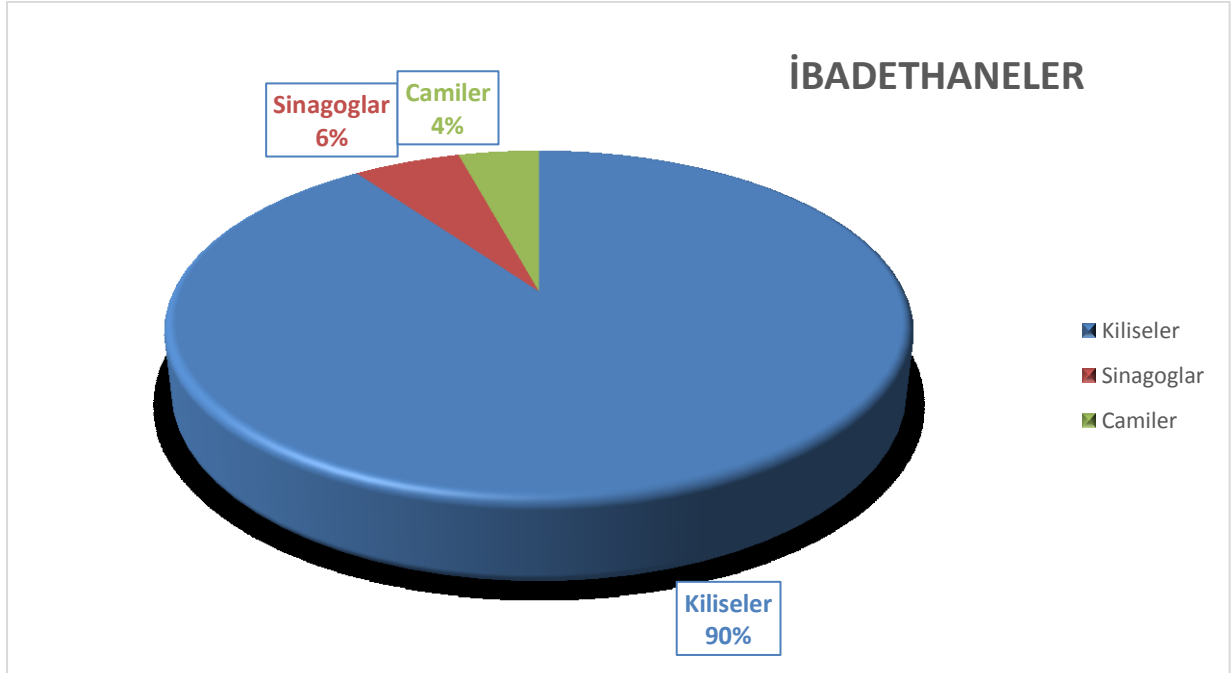
- İnanç kendi içinde ibadethâneyi reddediyordur,
- İbadethâne kurulmasını sağlayacak kadar toplum içinde insan yoktur.

Kiliseler

Aşağıdaki tabloda Maine Eyaleti, Portland şehrinde yer alan ibadethâneler yer almaktadır.

Tablo 1. Portland'daki İbadethânelerin Dağılımı

İbadethâne	Adet
Kilise	64
Sinagog	4
Camii	3
Toplam	71

Grafik Şekil 1. Portland Şehrindeki İbadethânelerin Yüzdeleri Dağılımı

Hristiyanlığın ibadethânesi olan kiliseler, Portland'da en fazla olan ibadethânelerdir. Araştırmada Portland'da toplam tespit edilen 71 ibadethânenin 64'ü kilisedir. Kiliselere yapılan ziyaretlerde, kilise yetkilileri ile görüşmeler sonucunda bu kiliselerin, Hristiyanlığın tek bir mezhebine bağlı olmadığını görülmektedir. Hristiyanlığın 3 ana mezhebine bağlı Katolik, Ortodoks ve Protestan kiliseleri Portland'da mevcuttur.

Fotoğraf 1. Sacred Heart Church/Portland (Katolik Kilisesi)

Kaynak: (Turan, 2016)

Her kilisenin mezhebi ve kolu farklı olup kimi kilise doğrudan Vatikan'a bağlı iken kimisi Britanya Başpiskoposluğu'na, kimisi de hâlâ Fener Rum Patrikhânesi'ne bağlılığını sürdürmektedir.³ Portland şehrinde yer alan kiliselerin sınıflandırılması şu şekildedir;

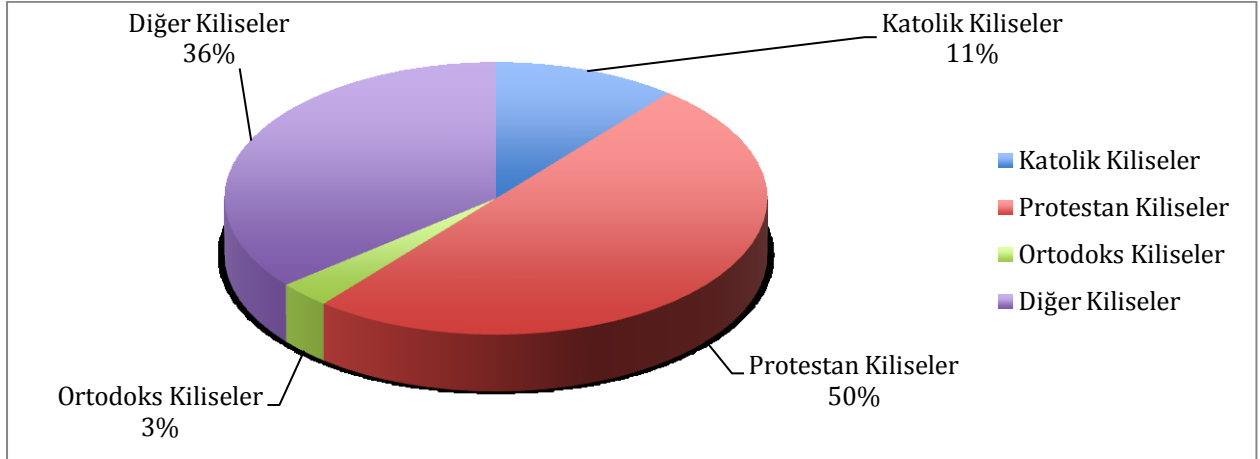
Fotoğraf 2. Greek Orthodox Trinity Church – Rum Ortodoks Kilisesi

Kaynak: www.greekboston.com, 2016

Tablo 2. Portland'da Yer Alan Kiliselerin Sınıfları

Sıra	Sınıf	Bağlılık	Adet
1	Protestan Kilisesi	Çeşitli	32
2	Katolik Kilisesi	Vatikan	7
3	Ortodoks Kilisesi	Fener Rum Patrikhânesi ve Diğer	2
4	Diğer Kiliseler	Çeşitli /Bağımsız	23
	Toplam		64

⁴ Fener Rum Patrikanesine resmi bir bağlılıktan bahsedilemez. Kilise yetkilileri ile yapılan görüşmede, Osmanlı Devleti yıkıldıktan sonra Balkanlardan ve Anadoludan Amerika'ya göç eden Yunan ve Rum nüfusun ABD'deki Ortodoks kilisenin cemaatini oluşturduğu belirtilmiştir. Kilisenin Fener Rum Patrikanesine resmi bir bağlılığı söz konusu olmasa da manevi bir bağlılıktan bahsedilmesi mümkündür.

Grafik Şekil 2. Hristiyan Kiliselerinin Mezheplere Göre Dağılım Yüzdesi

Tablodan da anlaşılacağı gibi kiliseler içinde ağırlıklı olan Protestan kiliseleridir. Araştırmada karşılaşılan Protestanlık mezhebinin hemen hemen her koluna bağlı kiliselerin olduğudur. Bunlar sırasıyla aşağıdaki tabloda belirtilmiştir;

Tablo 3. Portland'da Yer Alan Protestan Kiliselerin Kolları

Mezhep / Kol
Evanjelist / Protestan
Black Protestan
Lutheran Protestan
Anglikan Protestan
Episkopal Protestan
Baptist Protestan
Quaker Protestan
Pentokastal
Metodist Protestan
Prespiteryan
Diğer Protestan

Amerika Birleşik Devletlerinde en yaygın inanç Protestan Hristiyanlık denilebilir. Portland şehrinde de durum farklı değildir. Protestan kilisesi yetkilileri ile yapılan görüşmelerde bunun nedeninin Avrupa'da baskıya uğrayan protestan nüfusun ABD'ye yaptığı göç olarak belirtilmektedir. ABD'deki protestan Hristiyan nüfus ABD'nin 50 eyaletine, ülkenin her tarafına yayılmıştır.

Yine Tablo 2'den anlaşılacağı üzere Portland(ME) şehrinde iki adet Ortodoks kilise bulunmaktadır. Bu kiliseler manevi olarak İstanbul Fener Rum Patrikhânesi'ne bağlıdır. Bilindiği gibi günümüzde Fener Patrikhânesi ekümeniklik iddiasında bulunarak Ortodoks dünyasında lider olma isteğini tarihte olduğu gibi devam ettirme gayretindedir. (Yıldırım, 2006: 469) Ayrıca Patrikhâne ve ekümeniklik meselesi uluslararası bir boyut kazanmış,

Türk – Amerikan ilişkilerini etkileyen politik bir mesele haline de gelmiştir. (Yıldırım, 2006: 469) Ortodoks kilisesi yetkilileri ise Ortodoks cemaatin Yunanlılardan ve Ermenilerden oluştuğunu, Portland'daki iki Ortodoks kilisesinin de Rum Ortodoks kilisesi olduğunu belirtmektedir. Yine ankete katılan bir Portland şehri sakini, aslen Yunan olduğunu ve anneannesi ve dedesinin Anadolu'dan ABD'ye göç ettiğini belirtmiştir.

Fotoğraf 3. Deering Center Comminuty Church/ Deering Merkezi Kilisesi

Kaynak: www.panoramio.com, 2016

Sinagoglar

Musevilerin ibadethânelerine “Sinagog” denmektedir. Sinagog sözcüğü Yunanca “Synagoge”den gelmekte ve anlamı “toplanma yeri” olup hem bir mekânı hem de topluluğun kendisini temsil eder. (Türkoğlu, 2003: 10) Sinagog için kullanılan bir başka Yunanca sözcük de “dua evi” anlamındaki “proseukbe”dir. (Türkoğlu, 2003: 10) Sinagog Türkçe’de havra olarak da bilinir.

Sinagogda ibadeti haham yönetir. Duaları genelde Seferad mezhebinde; Hazan, Aşkenaz mezhebinde ise Kantor okur. (www.turkyahudileri.com, 2016) Çalışmada bahsedildiği gibi Sinagoglar Portland’da 4 adettir. Sinagoglar, Museviliğin Safarat mezhebine aittir. Museviliğin Aşkenazilik koluna bağlı Karay Kenese’si⁴ Portland’da yer almamaktadır.

⁴ Museviliğin Karaim mezhebinin ibadethanesine Kenese denmektedir. Tarihte Karaköy Karay Kenese’si Karay mezhebinin merkezi olmuştur.

Fotoğraf 4. Portland’da yer alan dört Sinagog’tan bir tanesi

Kaynak: Turan, 2016

Câmiler

Müslümanların topluca ibadet ettikleri yere “Mescid” veya “Câmi” denilmektedir. Bu iki isim birbirinin yerinde kullanıldığı gibi bazen ikisi birlikte “Mescidü’l Câmi” şeklinde kullanılmıştır. (Baltacı, 1985: 225) Câmi kelimesi ise Arapça’da parçaları bir araya toplamak, bir şeyin bir kısmına katmak, uzaklaştırmak, barıştırmak bir işe azmetmek ve elbise giymek manâlarına gelmektedir. (Baltacı, 1985: 225) Portland’da İslam veya Müslüman merkezi adı altında 3 adet câmi vardır. Bu câmilerde bir mezhepsel ayrılık söz konusu değildir.

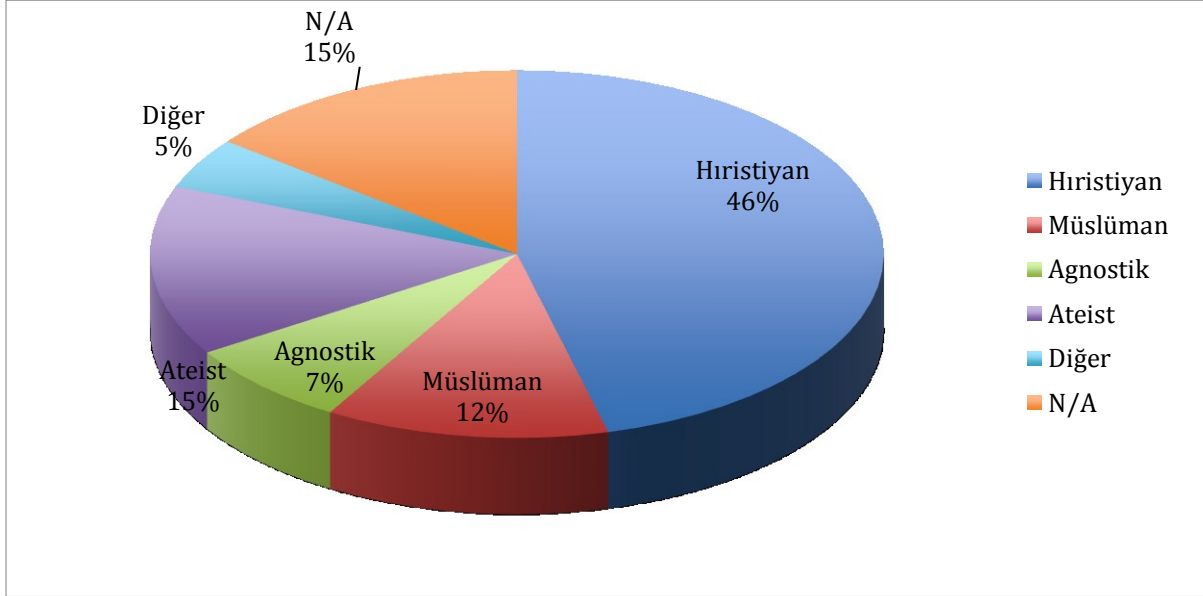

Fotoğraf 5. Islamic Society of Portland/ Portland İslam Kurumu

Kaynak: www.gettyimages.fr,2016

Portland şehrinde yaşayan insanların inançları nedir?

Yapılan anket sonucunda Portland'da yaşayan insanların inançları şu şekildedir.

Grafik Şekil 3. Katılımcıların İnançları

Hristiyanlık

İslam Ansiklopedisi'ne göre Hristiyanlık; 2 milyara yaklaşan nüfusuyla mensuplarının sayısı bakımından dünyanın en çok inanılan dinidir ve bugün Katolik, Ortodoks ve Protestan kiliselerinden teşekkül eden üç büyük mezheple daha küçük çaptaki birçok mezhep veya tarikâttan meydana gelen çeşitli cemaatlere ayrılmış durumdadır. (İslam Ansiklopedisi, 1998: 328) Gerek Portland'daki ibadethânelerin sayılarında, gerek yapılan anket sonuçlarında Portland'da en yaygın inanın Hristiyanlık olduğu görülmektedir. Tablo-1'e göre Portland şehrindeki ibadethânelerin %90.14'ü kilisedir. Yine grafik/şekil-3'e göre ankete katılanların % 46'sı Hristiyandır. Hristiyanların gerek Amerika Birleşik Devletleri'nde gerek Portland şehrinde çoğunluğu gözle görülen bir gerçektir. Burada asıl üzerinde durulması gereken kiliselerin farklılığı ve mezheplerin çoğunluğudur. Örneğin ülkemizdeki İslam anlayışında Câmi tektir. Farklı mezheplere, kollara bağlı müslüman cemaat câmide bir araya gelmektedir. Fakat Hristiyan dünyasında her kilisenin bir mezhebi ve cemaat aidiyeti vardır. Yapılan görüşmelerde cemaatler farklı mezhep ve kolların kiliselerine gitmediklerini ifade etmişlerdir. Tablo -2 de belirttiği gibi Portland'da bulunan kiliselerin %50'si Protestan kilisesi, %10.93'ü Katolik Kilisesi, %3.12'si de Ortodoks kilisesidir. Bu kiliselerin cemaatleri arasında keskin farklılıklar vardır. Hatta Tablo-3'de gösterildiği gibi Protestan kiliseleri de çok çeşitlidir. Hemen hemen Protestanlığın bir çok koluna bağlı kilise Portland şehrinde mevcuttur.

ABD sadece göç olarak, Müslüman nüfusu elde etmemiştir. Yunanlıların ve Ermenilerin göçüyle Ortodoks cemaat, Avrupadan gelen göçlerle Katolik ve Protestan cemaatler oluşmuştur. Portland şehri de Hristiyanlığın bu üç ana mezhebinin cemaatine sahip bir şehirdir.

Müslümanlık

İslâm, Allah'a teslim olmak, yalnız O'na tapmak demektir. İslâm kelimesi Arapça'da dörtlü fiil mastarıdır. Müslim ise İslâm eylemini yapan kişidir. Yani İslâm'ı uygulayan kişiye Müslim denilir. (Ateş, 2016)

Tablo -1'e göre Portland şehrindeki ibadethânelerin %4,22'si Câmidir. Ankete katılanların % 12'si ise Müslüman olduklarını belirtmişlerdir. Anketimize katılan kişilerle ve cami yetkilileri ile yaptığımız görüşmelere göre Portland'da Müslüman toplumun çoğunluğu Irak, Somali, Suriye, Afganistan ve Afrika'nın çeşitli ülkelerinden gelen göçmenler tarafından oluşmaktadır. Portland'da Müslüman nüfus özellikle son 20 yılda ABD'ye ve Portland'da yapılan göçler ile oluşmuştur. Göçmen, sığınmacı ve mültecilerden oluşan müslüman cemaatin bir kısmı ABD vatandaşı da olmuştur. Portland'da Müslümanların, camilerin yanında "Portland Müslüman Topluluğu" ve "Portland İslam Kurumu" adı altında iki adet dernekleri mevcuttur. Bu dernekler Kuran'-ı Kerim eğitimi, dini eğitim gibi çocuk, genç ve kadınlara eğitim programları yapmakta, dini gün ve bayramlarda Müslüman cemaatle beraber programlar gerçekleştirmektedir.

Musevilik

Bilindiği gibi Musevilik, ilahi bir Tevhid dinidir. Zira Allah Kuran'da her topluluğa, her kavme, emir ve yasaklarını bildirmek için peygamberler gönderdiğini belirtmiştir. (Erdem, 1990: 232) Hz. Musa da "Musevilik diye meşhurlaşan dini ve onun kitabı olan "Tevrat" ı getirmiştir. Hz. Musa'nın dini, Yahudi milletine izafeten "Yahudilik" diye de adlandırılmıştır. (Erdem, 1990: 232) Çalışmada bahsedildiği gibi Portland'a 4 adet Sinagog bulunmaktadır. Ankete katılanların %1'i Musevi olduğunu belirtmiştir. Bu oran ABD'nin ülke geneli oranı ile uyumaktadır. Gözlemlere göre elbette Musevilerin oranı Portland'da daha fazladır. Fakat burada dikkâten kaçmaması gereken husus Hristiyanlığın Protestanlık mezhebinin hemen hemen Musevilik inancı ile iç içe olmasıdır. (Kurtoğlu, 2013)

Ateizim

Ateizm kısaca tüm yaratıcıları reddeden inançtır. (Martin, 2013, 575) Athony Kenny'e göre; Ateist "Tanrı" ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın "Tanrı yoktur." iddiasını taşır. (Anthony, 2012, 163) Tanımlardan da anlaşılacağı gibi ateizm Tanrı ve din inancı net bir şekilde reddetmektedir. Fakat doktrinde Ateizmin reddetmediği hatta Ateist dinlerin olduğu iddiası da vardır. (Martin, 2013)

Portland'da gözlemler sonucunda ciddi bir Ateist nüfusun varlığı ile karşılaşmaktadır. Yapılan anket de bu gözlemi desteklemektedir. Grafik/şekil-3'de gösterildiği gibi ankete katılanların %15'i Ateist olduğunu belirtmiştir.

Agnostisizm

Agnostisizm kelimesi, etimolojik olarak Yunanca'da "bilinmeyen", "bilememek" anlamlarına gelen "agnostos" kelimesinden gelmektedir. (Saint Andre, 2012) Kelime kökeninden hareketle Agnostisizmi "bilin(e)mezcilik"

olarak Türkçeye çevirebiliriz. (Uslu, 2012 :6)

Birinci çeşit Agnostisizmi, Tanrı'nın varlığı konusunda yargıda bulunmaktan kaçınmak, bir tür şüphecilik veya kararsızlık olarak değerlendirmek mümkün iken ikinci çeşit Agnostisizmi hakkında yeterli delil olmadığı için Tanrı'nın varlığını kabûl etmemek şeklinde ifade etmek uygundur. Agnostisizmin ikinci çeşidini bir "inanç" olarak ateizmden ayırmak hayli zordur. (Uslu, 2012: 7)

Yaklaşık bir buçuk asırlık geçmişi olan bir terim olmasına rağmen Agnostisizm, günümüzde bir felsefi görüş olarak Ateizmden neredeyse daha yaygın hâle gelmiştir. (Uslu, 2012: 5)

Grafik/şekil-3'den de anlaşılacağı üzere yapılan ankette katılımcıların yüzde %7'i Agnostik'dir. Agnostiklerin veya Atesitlerin yapılan çalışmada daha önce de bahsedildiği gibi bir ibadethâneye gerek duymamaları, inançlarına ibâdet kavramı olmadığından dolayı inançlarını temsil eden hiç bir sembol yoktur. Bu nedenle bir toplum içinde Agnostiklerin veya Atesitlerin tespiti ancak onların ikrarı ile mümkündür. Hukuksal veya toplumsal baskının olduğu toplumlarda ise bunun tespiti hemen hemen imkânsızdır.

Araştırmanın nihâyetinde Portland'da yaşayan Agnoist toplum için şu çıkarımlar yapılabilir;

- a. Portland'da belli bir Agnostik toplum vardır.
- b. Agnostikler kendilerini kesinlikle Ateistlerden ayırmaktadır.

Diğer İnanışlar

Çalışma kapsamında yapılmış olan anket sonuçlarına göre Portland'da Bahai ve Budizm inancına sahip kişiler de yaşamaktadır.

Bahaizm

Bahailik on dokuzuncu yüzyılın sonlarında doğan ve bugün kendilerinin ifade ve iddialarına göre dünyada beş milyondan fazla mensubu bulunan bir dindir. (Fığlalı, 2010: 7) Tabi Bahailer, Bahailiğin ayrı bir din olduğuna inanmaktadırlar. Burada, başta İran olmak üzere birçok İslam ülkesinde Bahailiğin ayrı bir din olarak kabûl edilmediğini hatırlatmak gerekmektedir. (Albayrak, 2009: 13) Yapılmış olan ankete göre katılımcıların %1'i Bahaidir. Araştırmalara göre Bahailerin Portland'da herhangi bir ibadethânesi yoktur. Bahai cemaati ile yapılan görüşmelerde bu cemaatin özellikle İranlı Farslardan ve Azeri Türklerden oluştuğu görülmektedir. İran'ın özellikle Bahailer üzerine yapmış olduğu baskılar sonucu ABD'ye siyasi sığınmacı veya mülteci statüsünde göç eden İran vatandaşlarının bir kısmı da Portland'daki Bahai cemaatini oluşturmaktadır. Bu cemaat mensupları ile yapılan görüşmelerde "ibadethane olarak şehir üniversitesinden⁵ konferans salonu temin ettiklerini ve burada toplu dua ve ibadet ettiklerini" belirtmişlerdir.

⁵ University of Southern Maine

Budizm

Farklı ekollere bölünmüş olan Budizmin temelinde “Buda’ya sığınırım, Dhamma’ya sığınırım, Sangha’ya sığınırım” ifadesi yer almaktadır. Ayrıca Budizm’in temel felsefesi Nirvana’ya ulaşmak ve onda yok olmaktır. (Z. Turan, 2004: 1) Ankete katılanların %1’i Budist olduğunu belirtmiştir. Portland’da Budist tapınağı bulunmamaktadır. Yalnız iki adet Budizm merkezi (www.meditationinmass.org, 2016) olduğunu belirtmekte fayda vardır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

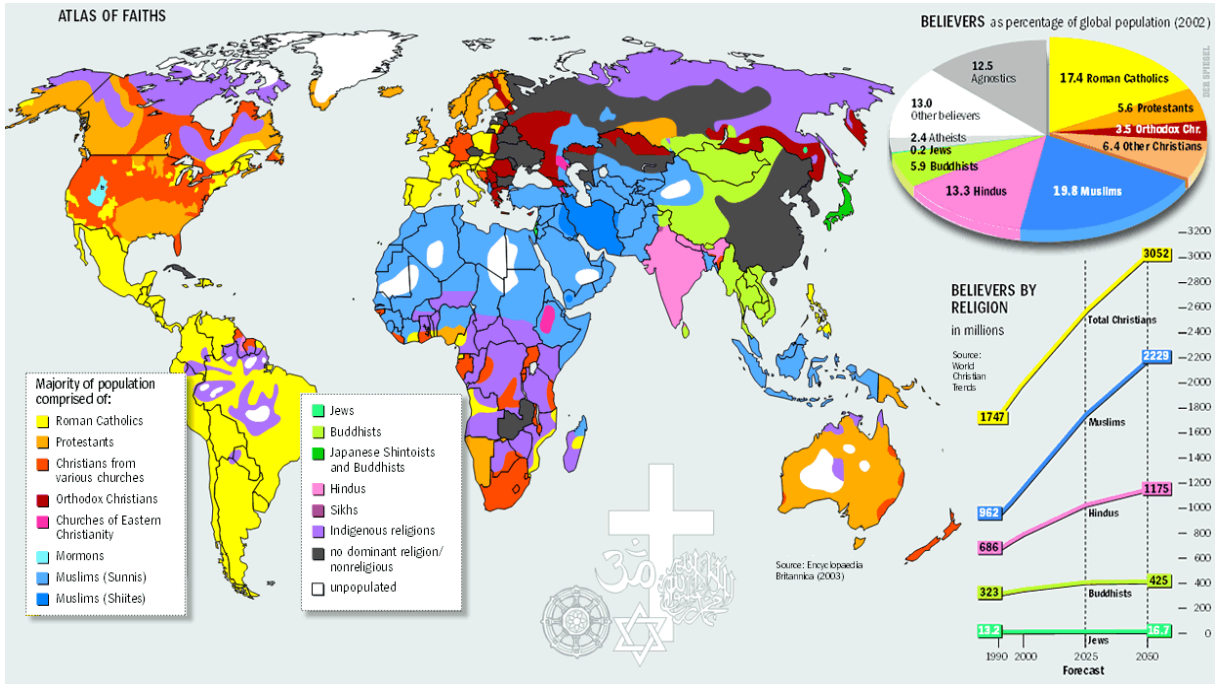
Tek bir inancın hakim olduğu toplumlar olduğu gibi, bir çok inancın yaygın olduğu toplumlar da mevcuttur. Nihâyetinde dünya tarihinde hiç bir zaman arz üzerindeki insanlığın tamamı aynı inanışa sahip olmamıştır.

Dünya üzerinde ülkelerin, toplumların inançlarını, dinlerini incelediğimizde inanç haritasında ülkelerin sınırları gibi birbirinden ayrıldığı görülmektedir. Güney Asya’da İslam, Hinduizm, Sihizm hakimken, Kuzey Asya’da, Kafkaslarda Ortodoks Hristiyanlık, Arap Yarım Adası, Anadolu, Kuzey Afrika’da Müslümanlık hakim iken Avrupa’danın güneyinde, Orta ve Güney Amerika’da Katolik Hristiyanlık hakimdir. Burada gözden kaçan nokta ise dünya üzerinde inanç haritasından bahsedilirken, hakim inancın, inanç çeşitliliğinin önüne geçmesidir. Örneğin Hindistan’da Hinduizm, Çin’deki mahalli dinler ne kadar çoğunluğun inancı olsa da bu iki ülkede yüz binlerce Müslüman yaşamaktadır. Pew Araştırma Merkezi’nin⁶ raporlarının sunulduğu Telegraph Gazetesindeki habere göre 2100 yılında dünya üzerinde en çok inanılan din İslam olacaktır. (<http://www.telegraph.co.uk>) Burada söz konusu olan bize sunulan inanç haritaları homojen bir inanç yapısından ibaret değildir. Aşağıda belirtilen haritaya göre de Amerika Birleşik Devletleri Protestan ve Katolik Hristiyanların hakim olduğu bir bölge olarak belirtilmektedir. Yine Pew Akademik Araştırma Merkezi’nin yaptığı bir çalışmada Amerika’daki inanç çeşitliliği belirtilmiş, Hristiyan cemaat toplumun %70’i olarak belirtilmiştir⁷. (www.pewforum.org)

Pew Akademik Araştırma Merkezi’nin ABD genelinde yaptığı inanç haritası çalışmasıyla Maine Eyaleti’nde yapılan çalışma karşılaştırıldığında ABD’de ki inanç zenginliğinin Portland şehrinde de aynı şekilde olduğunu belirtilebilir. Portland şehrinde ABD genelindeki Müslüman, Yahudi, Bahai, gibi dinlerin ortalaması aynı iken Hristiyan nüfus ABD ortalamasından geride, Ateist, Agnoistik ve dini inanca sahip olmayan toplumun oranı daha fazladır. Gabe Bullard’da “Yeni Dünya dünya dini: Ateizm” adlı makalesinde özellikle kuzey Amerika’daki yükselen Agnoistik ve Ateist nüfusa değinmiştir. (Bullard:2016)

⁶ Pew Araştırma Merkezi: Merkezi Washington D.C. olup, 2003 yılında kurulmuş, akademik araştırma merkezidir. (Pew Research Center)

⁷ Aynı çalışmada Ateistler, Agnoistler ve Dini inanca sahip olmayanlar toplamda %22,8 olarak belirtilmiştir.

Harita 1. Dünya İnanç Haritası

Kaynak: www.rayfowler.org:2016

Amerika Birleşik Devletleri inanç özgürlüğü, inaçların çeşitliliği bakımından dünyanın en ilginç yerlerindedir. Bu ülke, Avrupa'dan din özgürlüğüyle ilgili derin yüklerle gelen Avrupalı göçmenler tarafından kurulmuştur. Bu nedenle inanç özgürlüğü, hem Amerikan toplumsal hayatında hem siyasi ve hukuki sisteminde her zaman çok önemli bir yeri işgâl etmiştir. (Yayla, 2010: 11)

Çalışma sonucunda, inanışların çeşitliliği dışında tespit edilen diğer bir husus ise dinlere inanmayan kesimin toplumda tahmin edilemezliğidir. Örneğin gözle görülebilir şekilde Hristiyanlığın baskın olduğu Portland şehrinde yapılmış olan ankete katıların %46'ı Hristiyan çıkarken Ateist, Agnostikler ve N/A'lar toplamda %37'ye ulaşmaktadır. Burada bahsedilmek istenen Ateistlerin, Agnostiklerin veya N/A'ların toplum içinde gözlem sonucu tespitinin mümkün olmadığıdır. Neticede belirtilen bu kesimin bir ibadethanesi yoktur, ibadethaneye de ihtiyaç da duymamaktadırlar. Aynı şekilde dışarıdan gözlenebilir bir ibadetleri ve dini ritüelleri de yoktur. Gözlemlere dayanarak, sadece semboller ele alınarak yapılacak her inceleme, hangi toplumda olursa olsun yukarıda söylenen inanışları (Agnostikleri, Ateistleri ve dini inanişe sahip olmayanları) değerlendirmeye katmayacaktır.

Araştırmada karşılaşılan diğer bir sonuç Portland şehrinde yaşayan Hristiyanlar ile Müslümanlar arasında din ve mezhep anlayışı üzerinedir. Ankete katılan ve Müslüman olduğunu belirten hiç bir katılımcı mezhep belirtmezken, "Dininiz nedir?" sorusuna "İslam" ya da "Müslüman" cevabının verilmesidir. Diğer taraftan ankette Hristiyan olduğunu belirten katılımcıdan %94,5, dinlerini mezhebiyle belirtirken, katılımcıların bir çoğu Hristiyanlık yerine sadece mezheplerini yazmıştır.

Araştırma sürecinde karşılaşılan diğer bir sonuç ise Agnostikler ile Ateistlerin çok bilinçli bir şekilde bu kavramı kullanmaları, bu kavramların birbirlerinden çok farklı olduklarını iddia etmeleridir. Yapılan görüşmelerde hiç bir Agnostik kendini Ateist olarak belirtmemiştir.

Peki çalışma sonucunda karşılaşılan inanç çeşitliliğin kaynağında ne yatmaktadır? Örneğin tarihte ve günümüzde Kudüs, İstanbul gibi şehirler manevi ve jeopolitik önemlerinden dolayı bir çok devlete, topluma ve medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu şehirlerdeki inanç zenginliğin cevabı tarihlerinde yatmaktadır.

Portland şehri ise İngiliz kolonisi olan Massachusetts'e bağlı iken, ABD'nin bağımsızlığını ilan etmesi ile önce Massachusetts Eyaleti'ne sonra Maine Eyaleti'ne bağlı bir ABD şehri olarak günümüze kadar gelmektedir. Anket ve görüşmelerde 90'lı yıllara kadar Hristiyan nüfus dışında başka inancın rastlanmadığı katılımcılar tarafından defalarca belirtilmiştir. Fetihlerin, savaşların, misyonerlik hareketlerinin inanç haritalarını değiştirdiği dünya tarihinde, saydığımız nedenlerden hiç biri Portland şehri için geçerli değildir. Portlanddaki inanç haritasının zenginliğinde göçler birinci derece etkili olmuştur. İran'dan baskılardan kaçan İran vatandaşları Bahai inancını, Somaliden, Iraktan, Afganistan gelen mülteciler İslam İnancını, Asya'dan gelen göçmenler Budizmi getirmişlerdir. ABD'nin daha da geçmişine değinirsek Hristiyanlığın özellikle de Protestanlık mezhebinin Avrupalı göçmenler tarafından getirildiğinden bahsedilebilir.

Yaşanan bu çeşitlilikte inanç özgürlüğünün de etkili olduğu söylenilebilir. Ankete katılan Müslüman cemaatle yapılan görüşmelerde, ibadet özgürlüğü, kıyafet özgürlüğü, şehrin seçiminde önemli rol oynadığı belirtilmiştir. ABD'nin her eyaleti ve her şehri aynı inanç özgürlüğüne sahip değildir. Ankete ve görüşmelere katılan Iraklı Müslüman bir aile Teksas Eyaleti'nde Müslümanlara karşı yaşadıkları baskı sonucu Maine Eyaleti Portland şehrine taşındıklarını belirtmiştir. Portland belediye başkanı Ethan Strimling ile yapılan görüşme de; 2015 Kurban Bayramı'nda Müslüman cemaate ait iki camiinin yeterli kapasiteye sahip olmamasından dolayı, şehrin en büyük futbol stadyumunun zemini bayram namazı için müslüman cemaate verildiğini belirtilmiştir. Güney Maine Üniversitesi İngilizce Eğitimi Bölüm Başkanı Andrea Vasques ise; üniversitedeki Müslüman öğrencileri dolayısıyla yaz dönemini Ramazan ayından sonra başlattıklarını belirtmiştir.⁸

İran'dan ABD'ye göç eden Bahailerin önde gelenlerinde Parivash Rohani ise İran'da Bahai cemaatin eğitim hakkı yok iken Maine Eyaleti Portland şehrinde kendisine ve cemaatine eğitim hakkı tanındığını belirtmiştir.

Yine Portland şehrinin eski belediye başkanlarından Rose Marie de Angelis, Maine Eyaleti'nin ve Portland şehrinin ABD'deki diğer eyalet ve şehirlerden farklı olduğunu Hristiyanlık dışındaki inançlar için de bir özgürlük ortamı olduğunu belirtmiştir.

Görüşmeler ve anket sonuçları ile ulaşılan bu veriler sonucunda Portland şehrinin inanç özgürlüğü bakımından ABD'nin diğer eyalet ve şehirlerinden ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Portland şehri çalışmada bahsedildiği gibi bir çok inanca ve cemaate ev sahipliği yapmaktadır. Şehrin inanç haritasının zenginliğinin sırrı ise yapılan göçler, hukuksal inanç özgürlüğü ve toplumun inançlara gösterdiği saygı olarak belirtilebilir.

⁸ University of Souther Maine- ESOL Departmen, English Language Summet Classes, 2016

KAYNAKÇA

- Albayrak, K. (2009). İslam Dünyasında Diyalog Grupları ve Kurumları, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18, 1 :1-26
- Anthony, K. (2012). "Agnostisizm ve Ateizm," Çev., Yaşar :Türkben, *Journal of Faculty of Theology of Bozok University*. 1,1: 161-168.
- Ateş, S. (2016). İslamiyet ve Müslümanlık, <http://www.gazetevatan.com/suleyman-ates-323336-yazar-yazisi-isl-miyet-ve-musulmanlik/>
- Baltacı, C. (1985). İslam Medeniyetinde Câmi, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:3: 225-241
- Bullard, G. (2016), The World's New Major Religion: No Religion, <http://news.nationalgeographic.com/2016/04/160422-atheism-agnostic-secular-nones-rising-religion/>
- Dorris, A. I. (1970). Maine a Guide "Down East", Rockland Maine, American Guide Series
- Erdem, H. (1990). Dini Ahlak ve İlahi Dinlerden Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık'daki Bazı Ahlaki Meselelere Mukayeseli bir Yaklaşım, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, :225-254
- Fiğlalı, E. R. (2010). Bahailik ve el Kitabul-Akdes, çev. Ramazan Şimşek, e-makâlât Mezhep Araştırmaları, : 7-144.
- İmga, O. (2010). Amerika'da Din ve Devlet, Tarihi ve Felsefi Temeller, İstanbul, Liberte
- İslam Ansiklopedisi, Cilt:17, (1998). İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
- Karacoşkun, M. D. (2004). Dini İnanç – Dini Davranış İlişkinine Sosyo-Psikolojik Yaklaşımlar, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 2 :23-36.
- Kurtoğlu, R. K. (2013). Evanjelizm- Hollywood ve Kabalanın 13. Havarisi Dünya İmparatorluğu ve Türkiye, İstanbul, Orion Kitapevi
- Martin, M. (2013). Ateizm and Religion, Çeviri: Yaşar Ünal, *Kelam Araştırmaları*11,:575-590.
- Peter, S. A. (2012). "Agnosticism", The Ism Book, <http://www.ismbook.com/> (erişim tarihi: 9.04.2012)
- Temren, B. (1998). Din Antropolojisi Açısından İnanç Ve Din Olgusuna İlişkin Bir Değerlendirme, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 38, 301-311
- Tree, C. (1982). Maine an Explorer's Guide, The Countyman Press, Vermont.
- Turan, D. (2016). Fotoğraf -4 : Sinagog, Shaarey Tphiloh Synagogue, 76 Noyes Street, Portland, ME, USA
- Turan, D. (2016). Fotoğraf -1, Katolik Kilisesi, Sacret Heart Church, 65 Mellen Street, Portland, ME, USA
- Turan, E. Z., (2004). *Budizm'de Manastır Hayatı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dinler Tarihi Anabilimdalı, Ankara
- Türkoğlu, İ. (2003). Yahudi Geleneğinde Sinagog, *Toplumsal Tarih*, 112, :10-17
- Uslu, F. (2012). Agnostisizm, Hitit Üniversitesi, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11, 21 :5-28
- Yayla, A. (2010). Kitap Takdim Yazısı, - İMGA Orçun, Amerika'da Din ve Devlet, Tarihi ve Felsefi Temeller, İstanbul, Liberte, 2010
- Yıldırım, M. (2006). Fener Patrikhanesi ve Ekümeniz: Dinler Tarihi Açısından Bir Analiz, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15, 1:469-488
- <http://www.americaslibrary.gov>, 03.05.2016

<http://www.gettyimages.fr>

<http://www.greekboston.com>

<http://maineguide.com>, E.tarihi:03.05.2016

<http://www.meditationinmass.org>, E.tarihi 30.04.2016

http://www.rayfowler.org/blog/wp-content/uploads/map_world_religions.gif E. tarihi: 10.02.2017

<http://www.panoramio.com>

<http://www.pewforum.org/religious-landscape-study/> E. tarihi: 10.02.2017

<https://suburbanstats.org>, E.tarihi: 03.05.2016

<http://www.tdk.gov.tr>. E.tarihi: 29.04.2016

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/11518702/Mapped-What-the-worlds-religious-landscape-will-look-like-in-2050.html> 10.02.2017 E.tarihi: 10.02.2017

<http://www.turkyahudileri.com>, E.tarihi: 02.05.2016

EXTENDED SUMMARY

From past to present, the protection of human rights in legal terms and the increase of democratic regimes paved the way for freedom of belief on society. The effect of freedom of belief on society that has been seen, provides opportunity from a homogenous belief structure of society to a society structure with belief diversity. In this study, the aim is to determine the belief structure of Portland citizens in USA. For this purpose, at first, a list of all sanctuaries in the city was prepared. Denominational belongings were determined and sanctuaries were classified in details by negotiating with official staffs of each sanctuary. In the later parts of the study, single-question("What is your religion") survey has been maden in Portland City of Maine State. The analysis has been maden, as a result of answers and classification of sanctuaries, gives idea about beliefs of the society in USA Maine State, Portland City directly. Therefore; Portland/ME city is a province which is home to various beliefs. With this feature, Portland is similar to Istanbul and Hatay in our country. A remarkable point of Portland which is rich in terms of variety of beliefs and sanctuaries is that the city gained this feature for the last 20-30 years, not as a heritage from past. Refugees, asylum-seekers and immigrants coming to USA especially from Islamic countries increased the variety of beliefs in the society. In Portland, an example city where freedom of belief can be lived in a social way, belief map can be said to have changed with this immigration movement.

As a result of local and foreign literature review made in connection with map of belief, we see that there isn't any independent academic study on this matter. We can see that subjects such as concept of religion, description of the beliefs, worships and place of worships are dealt with in terms of both themes and scope of the study when we analyze current sources.

However, data on diversity of the beliefs in society and belief dominated in the society are not beyond the encyclopedic information when these works are discussed. We tried to determine belief map of the society

living in Portland, Maine state of USA with these works. We think that our study with the theme of belief map will fill an important gap in this field.

Qualitative research will underlie method of research in our article. Firstly, written sources regarding subject of our article are reviewed and those which are necessary are used in our article. Besides, subject of the research is analyzed in Portland, Maine State of USA and related parts of our articles are created using methods such as interview, observation and survey.

Interviews made during research of article are main data in resolution of the applied survey hypothesis. Resolution of the data obtained at the end of the research are statistically interpreted and generalized with percentiles.

Target population of our research is people living in Portland, Maine State of USA. Subject of our research is limited with Portland, Maine State of USA.

At the end of our study, another point that we determined apart from diversity of the beliefs is unpredictability of people who don't believe in religions. For example; while 46% of people who participated our survey in Portland where Christianity is dominant are Atheist, Agnostics and N/A reach 37%. The point that we mention here is the fact that it is not possible to determine Atheists, Agnostics or N/A in the society through observation. Based on the observations, each analysis made by only discussing symbols will not contain the afore-mentioned beliefs whichever society it is in.

Another conclusion that we obtained from our research is about concept of religion and sectarian between Christians and Muslims who live in Portland. Although any participant who states that s/he is Muslim doesn't state any sectarian, s/he answered the question of "what is your religion?" as "Islam" or "Muslim". On the other hand, whereas 87 of 92 participants who state that they are Christian specify their religion with sectarian, most of them write only their sectarians instead of Christianity.

One of the conclusions of our research is that Agnostics and Atheists use concepts consciously and claim that these concepts are different from each other.

Although our study is made in a specific area where Christians are majority, we think that we will have results supporting hypothesis of academic studies made in other areas in this field. In each research which identity information is not asked for, we think that belief diversity will be more than the expected in a society.